

Τετάρτη 30 Οκτωβρίου 2024

Το πρώτο είναι **Το νούμερο 31328** του Ηλία Βενέζη. Ο Ηλίας Βενέζης είναι σημαντικός συγγραφέας της γενιάς των 1930. Γεννήθηκε στο Αϊβαλί όπως ο Φώτης Κόντογλου. Αλλά ήταν πιο μικρός όταν καταστράφηκε ο κόσμος του, αφού γεννήθηκε το 1904.

Μετά από την εγκατάσταση του στην Ελλάδα, βιώνει μια συμφιλίωση με τη μοίρα του και υιοθετεί τον καινούργιο του τόπο. Θέματα της πεζογραφίας του είναι το Αιγαίο και επεξεργάζεται μοτίβα του τόπου που εκφράζουν τη στοργή του στο καινούργιο αν και παμπάλαιο πλαίσιο. Βλ. τη συλλογή διηγημάτων *Αιγαίο* του 1941.

Υπάρχουν τουλάχιστον τέσσερα βιβλία που επικεντρώνονται στη ζωή πριν από το 1922 στην ανατολική όχθη του Αιγαίου.

Το νούμερο 31328 είναι το πιο γνωστό και έχει επανεκδοθεί τακτικά από το 1939. Είναι πρώιμο έργο του και η διαπλοκή αποτελείται από την ιστορία επιβίωσης ενός νεαρού Ρωμιού που έπρεπε να μείνει πίσω μετά από τη νίκη του κεμαλικού κινήματος. Μένει ως καταναγκασμένος εργάτης για να επιδιορθώνει τις ζημιές που προκάλεσαν τα ελληνικά στρατεύματα στην υποχώρησή τους. Είναι οδυνηρή πορεία μέχρι που μέσω του Ερυθρού Σταυρού, φεύγει για την νικημένη Ελλάδα.

Το αυτοβιογραφικό μυθιστόρημα προσέφερε τη βάση του σεναρίου για την ταινία *1922* του Νίκου Κούνδουρου (1978). Το έργο βραβεύτηκε στο 19^ο Φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης το 1978.

Υπάρχουν άλλα βιβλία όπως *Γαλήνη* (1939), *Αιολική Γή* (συλλογή διηγημάτων, 1943) και *Μικρασία, Χαίρε!* (αφήγηση συμβάντων 1974) όπου ο συγγραφέας με διάφορους τρόπου ασχολείται με το θέμα της ζωής στη Μικρά Ασία. Το 3^ο είναι πεζογραφία ενός μάρτυρα των συμβάντων που θέλει να εξηγήσει και πολιτικά όσα έγιναν στη Σμύρνη τον Σεπτέμβριο 1922.

→ πώς χαρακτηρίζονται τα ελληνικά τέτοια πεζογραφία; Ποιες γλωσσικές ενδείξεις υπάρχουν για την καταγωγή του συγγραφέα; Για το κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο που καταστράφηκε το 1922;

→ το γεγονός ότι βιβλία προσφύγων παραμένουν ως κληρονομιά εκείνου του κόσμου επί οθωμανικής κυριαρχίας πώς επηρεάζει την αντίληψη εκείνου του παρελθόντος εκ μέρους των σημερινών Ελλήνων;

→ Πώς εξηγείται το γεγονός ότι ο πληθυσμός επί τόπου, πριν από το 1922, δεν άφησε παρόμοια σημαντικά έργα μυθοπλασίας;

Το δεύτερο βιβλίο είναι **Ιστορία ενός αιχμαλώτου** του Στρατή Δούκα (1929). Από τον τίτλο, καταλαβαίνετε ότι το θεμελιώδες θέμα είναι το ίδιο με το προηγούμενο έργο. Έχει επανεκδοθεί τακτικά με σημαντικές αλλαγές του κειμένου, ιδιαίτερα από την γ' έκδοση (1958). Όμως είναι πολύ διαφορετικό βιβλίο γιατί δήθεν πρόκειται για τις αναμνήσεις ενός απλού ανθρώπου – Νίκος Καζάκογλου ή Κοζάκογλου από τη β' έκδοση – του οποίου οι αναμνήσεις καταγράφονται από άλλον. Παρουσιάζεται ως μια φωνή από κάτω, ως ένα έργο πριμιτιβιστικής σχεδόν και συλλογικής λογοτεχνίας. Η αφιέρωση είναι η εξής: «Αφιερώνεται στα κοινά μαρτύρια των λαών» από την πρώτη έκδοση. Ο Στρατής Δούκας είναι μόνο μεσολαβητής των λογίων του Νίκου στο πεδίο της λογοτεχνίας. Δίνει μορφή στο αμόρφωτο. Ο ίδιος καταγόταν από τα Μοσχονήσια απέναντι στο Αϊβαλί (1895). Από το 1912 σπούδασε στη Νομική του ΕΚΠΑ, μετά από δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο Αϊβαλί. Ο ίδιος ήταν Έλληνας στρατιώτης στη Μικρά Ασία. Γνώρισε τον Νίκο σε χωριό προσφύγων το 1925 κοντά στην Κατερίνη.

Αυτό το βιβλίο μεταφέρθηκε στο θέατρο το 2016.

→ Πώς εξηγείτε το ενδιαφέρον των διανοουμένων για τις μαρτυρίες του απλού πληθυσμού;

→ Ποιές αντιδράσεις μπορεί κανείς να έχει απέναντι στις παραλλαγές του κειμένου διαχρονικά, με τις καινούργιες εκδόσεις;

→ Πώς ερμηνεύετε την αφιέρωση;

→ Εκ των υστέρων, ποια επιρροή έχει η ογκώδης λογοτεχνική κληρονομιά για εκείνα τα μέρη και τα γεγονότα γύρω στο 1922 στην ιστορική συνείδηση των νέο-Ελλήνων;